

Recensie: Pentamerone****

Zuiderpershuis Antwerpen
woensdag 8 juli 2015

foto © Kathleen Michiels

Recensie:

Giambattista Basile, een Italiaans dichter, verzamelde in de zestiende eeuw sprookjes, volksvertellingen zeg maar, en zette die op papier. Pas in 1634 en 1636 na zijn dood liet zijn zuster die onder een pseudoniem publiceren. Titel van het werk: de "Pentamerone" die 49 verhalen bundelt rond een raamvertelling. Verhalen die in hun versie eerder naar de novelle neigen omdat liefdesintriges gekoppeld werden aan misdaad, gruwel en wantoestanden van het hof aangekaart. Die stories moesten niet per se uitmonden in een happy end, een evenwicht voor het hoofdpersonage wat wel het geval was in de veertiende eeuw. De zestiende eeuw kenmerkte zich dan ook als een eeuw van instabiliteit. Later baseerden Grimm en Charles Perrault zich op deze verhalen. Theater Froe Froe en Laika spelen uiteraard niet alle 49 werken, dan zouden ze op 2 uur en tien minuten elk stuk op minder dan 3 minuten moeten opvoeren, wat haast onbegonnen werk is. Dus kozen de gezelschappen voor een soort synthese, een grootste gemene deler en lieten de bekendste sprookjes weg. Géén Assepoester, géén Gelaarsde Kat, géén Rapunzel, géén Hans en Grietje of Doornroosje dus zoals die in hun vroegste literaire vorm te vinden zijn, wel een samenvatting aan verhaallijnen en intriges zoals die zich vooral voordoen in dit werk. Hun Pentamerone is dus losjes gebaseerd op het werk van Basile en refereert voornamelijk uit de eerste dag naar "Het mirtetakje" (La mortella), "Geitensnoet" (La facce de crapa), "De vlo" (Lo polece), "Het betoverde hert" (La cerva fatata) en "Het gevilde oudje" (La vecchia scortecata) terwijl uit de derde dag: "De schone vrouw met de afgehouden handen" (La Penta mano-mozza) en "Het verklede meisje" (La serva d'agle) gecombineerd worden.

5 Koningen en hun verhaal brengt het gezelschap. De ene heeft twee oude onderburen waarvan Renzolla aan de lokroep van de vorst niet kan weerstaan. Maar wanneer ie ontdekt dat het wel een erg oud schepsel is, staan de vrouwen voor de keuze om een verjongingskuur aan te gaan. Beiden zullen hun lot in handen leggen van een trol. Verwijzingen naar eten en drinken, dat destijds gebeurde tijdens zulke vertellingen, zitten vaak vervat in de tekst. Zo zal een van de oudjes eens jammeren: "ligt er dan niets meer op de plank voor een vrouw als ik?" Moraal van het verhaal: schoonheid zit van binnen, grillen en ijdelheid worden steeds afgestraft, nederigheid beloond. Ironisch klinkt het dan weer: "wie schoon wil zijn, moet lijden."

Het hart van een zeemonster krijgt iedereen zwanger zo luidt het volgens een oude overlevering bij een ander vorstenpaar dat er maar niet in slaagt een kind te verwekken. Uiteindelijk baart de vrouw een takje "Mirte" dat ze koesteren. "Mirte met mijn gouden emmertje wil ik je besprenkelen" zingt het duo Nelle en Dienne van Lili Grace. Niet zelden zijn er dubbele bodems in de (zang)tekst te vinden. Maar Cienzo wordt verliefd op het takje, en krijgt uiteindelijk de goedkeuring om bij haar te slapen omwille van haar geur, ook "omdat ze nu eenmaal op een leeftijd is gekomen." Uiteindelijk wordt de man verleid door een tovenares waardoor Mirte in een pot belandt en het hoofd van de Cienzo door Mirtes vader als een komkommer afgesneden wordt wanneer hij tot deze gruwelijke ontdekking komt. Maar dan duikt Mirte, als vrouw op magische wijze plots op. Dan is het maar de vraag of zij het hoofd er bij kan houden en het een en ander opnieuw kan rechtzetten.

Een andere koning is dan weer 3 jaar weduwnaar en wil enkel een nieuwe vrouw trouwen die hij kent. Trouwen met zijn zuster op aangeven van een adviseur, lijkt

hem dan ook het beste idee dan met een vreemde. Wanneer hij dat Luna bekend maakt, gruwelt ze van het idee. Wanneer hij probeert om haar te sussen omdat hij alleen maar wil dat zij in een soepje van tederheid zal roeren, hakt Luna haar handen af. Dat lijkt haar de enige oplossing om te kunnen ontsnappen aan haar lot. Â Aangekomen zonder handen en vermomd als stalknecht gaat ze aan de slag bij een ander koningshuis. Daar wordt ze verliefd op Cosimo die met de graatmagere Grannizia zal trouwen. Cosimo wordt daardoor zowel stief- als schoonzoon van Caradonia, de koningin in het land. Enige maatschappijkritiek "weliswaar milde" vanuit de middenklasse naar de heersende klasse is dit soort verhalen nu eenmaal niet vreemd. Luna legt zich bij haar lot neer.

Wie dat niet doet, is Menucella die een vlo te eten gaf, ook "vanonder" waardoor de vlo na verloop van tijd tot een groot monster is uitgegroeid. Haar vader huwelijkt haar uit met die vlo. In de ruimte waar hij woont, kan zij hem overtuigen om verschillende ingrediënten voor een gerecht te gaan halen verspreid over de ganse wereld. Ondertussen heeft een sprekend hert haar een stuk - "ik zei een stuk!" - van zijn gewei aangeboden waardoor iets wat dood is tot leven gewekt kan worden. Zo stelt ze een klein legertje speculazens mannetjes samen die het opnemen tegen de vlo. Kunnen zij het monster verslaan? En kan Culcinella uiteindelijk de liefde vinden bij Cienzo die verliefd is op Mirte en andersom? En wat met Meno, de broer van Cienzo die Menucella en Cienzo wou bevrijden maar in de armen viel van de tovenares. Hoe loopt het met hem af die ogenschijnlijk niets verwezenlijkt in het verhaal?

Pentamerone is uiteindelijk pure barok geworden, enerzijds is er de snelheid van het werk, de vele protagonisten die tijdens die verschillende verhalen worden voorgesteld, en de verhaallijnen die op het einde slimweg samenkomen. Theater Froe Froe en Laika tonen dus veel, en de beelden, tekst en muziek zijn indrukwekkend. In die stroom aan indrukken, heb je uiteraard het gevoel dat je maar een fractie van alles tot je hebt laten doordringen vermits er daarnaast nog eens dubbele bodems zijn en extra lagen. Zo wordt "mijn poppeke" gezegd tegen actrice Mehrnoush Rahmani die op dat moment een vrouw van vlees en bloed speelt. De productie slaagt er in dat je poppen gaat zien als levende wezens. Prachtig is trouwens dat zowel mimiek, fysionomie van Mirte parallel loopt met die van Rahmani die tevens haar eerste Laika-voorstelling neerzet. Meteen een sterke rol voor haar trouwens vermits ze wel erg veel rollen (Luna, verkleed meisje in knecht, tovenares, oude vrouw na verjongingskuur, etc.) te spelen heeft en dito kledingwissels. Even wordt er ook verwezen naar de populaire muziek. Zo horen we "Verdammt Ich lieb Dich" vallen.

Lili Grace vat stemmig de sfeer van een act samen in de live muziek op cello, basdrum, synths en loopstation zoals in "Mirte" en "Stilte voor de storm" of opener "Rain is a good thing" (Luke Bryan). Â Tussendoor krijgt het publiek een vegetarische maaltijd voorgeschoteld (in een keukenregie van Peter De Bie) die op haar beurt refereert naar de ingrediënten uit het verhaal. Ook hier is de ironie "steak van meloen" niet ver weg. Die is trouwens ook te vinden in de ondertitel van het originele werk Pentamerone "vermaak voor de kleintjes". De doelgroep van sprookjes lag oorspronkelijk niet bij kinderen, wel bij volwassenen.

Theater Froe Froe en Laika bieden dus véél, erg véél: open keuken, theater, muziek en poppenspel in 1. Overdaad dus in een tijdspanne van twee uur en twintig minuten en dat aan een snel tempo. De structuur, eerst alle verhalen apart opstarten via protagonisten om ze daarna door elkaar te laten verweven, is erg slim. Net als de keuze om op spannende momenten even een break te nemen met muziek en eten. Op dat vlak teaset de voorstelling en houdt het de kijkers ook op het puntje van de stoel net zoals een soapserie dat doet.Â

De muziek fungeert eerder als een sfeerhouder. Wat Lili Grace doet, is op zich erg mooi en verdient eigenlijk een prominentere behandeling dan de rol die ze nu krijgt:

muzikaal behang bij het eten. Ook dat is een luxeprobleem weliswaar in de vele troeven die Pentamerone heeft. Alleen, en dat is jammer, heeft Pentamerone op het einde wat last van tijdsgebrek waardoor het slot wat snel afgehaspeld wordt en daardoor is het evenwicht er niet tussen begin, midden en slot. Zo moeten we het onder andere met "afgunst vernietigt zichzelf" stellen als het over het lot van de tovenaars gaat.

Wij noteren een ontzettend straf debuut van Mehrnoush Rahmani die vorig jaar afstudeerde aan de Toneelacademie Maastricht. Heerlijk om haar aan het werk te zien, niet alleen om de rollen die ze erg goed neerzet als actrice én poppenspeelster, maar ook omwille van haar voeten- en benenspel en heerlijk liefdevolle mimiek als Mirte.

< Bert Hertogs >

Pentamerone speelt nog t.e.m. 8 augustus 2015 in het Zuiderpershuis van Antwerpen. Alle voorstellingen zijn sold out maar het loont steeds de moeite om je op de wachtlijst te plaatsen. Daarna gaat de productie op tour naar 's Hertogenbosch, Heerlen, Hasselt, Turnhout en Sint-Niklaas.

MENU

APERITIEFKomkommerlimoncello: een infuus op basis van gember omdat gember Peters favoriete ingrediënt én de zinnen prikkelt. De kleine hoeveelheid gin geeft de gember niettemin een sterk accent. Het drankje wordt gecombineerd met komkommerschil en -zaad om niets verloren te laten gaan. Voorwaar een ecologische gedachte.

NACHT 1

Broodhand met rode humus en gelakte vinger: verwijzen respectievelijk naar de afgehakte handen en het bloed (rode bietensap) van Luna en de vinger van de oude vrouwtjes. In het deeg van de handen zit al de rozemarijn die naar Mirte refereert; de geitenkaas in de humus is een knipoog naar de vrouw met de geitensnoet die later komt; de rode biet verwijst naar het hart van de 'zeedraak. Humus is bovendien een oosters gerecht " de associatie met de verhalen uit Duizend-en-één-nacht ligt voor het grijpen.NACHT 2Mergpijp met zonnebloempitten en shiitake: de mergpijp " althans de vegetarische deegversie ervan " herinnert aan de knoken die de monsterlijke vlo graag afkluift; de zonnebloempitten verwerkte hij in dit gerecht omwille van het zomerse sfeer die de meeste verhalen uit De Pentamerone uitademen. De combinatie met de shiitakes alludeert op het zompige, donkere bos waar de vlo haar stek heeft en waar Cienzo en Menucella elkaar ontmoeten. In de garnituur van rozemarijn is Mirte opnieuw aanwezig.NACHT 3Pompoen met verkoolde kruiden: de verkoolde kruiden is een verwijzing naar de verbrande mirte; de pompoen, verwant met de meloen, refereert naar de zware watermeloenen " een beeld voor rotsblokken in het verhaal " die Renzolla moet verslepen. De structuur van de pompoen doet ook denken aan Turk fruit; de geraspte kokos is een knipoog naar de kokosnoten die in de voorstelling worden gebruikt om het geluid van aanstormende paarden te suggereren.NA DAG VIJF - SLOTGERECHTSteak van watermeloen: fruit wordt gepresenteerd als was het vlees, verrassing en verwarring; de watermeloen verbeeldt in de vertelling een rotsblok. De saus van sesamzaad, miso en vooral ponzu geeft de meloen een frizure smaak. De zaadjes staan voor vruchtbaarheid en verwijzen naar de miraculeuze geboorte van Mirte eerder in de voorstelling.Komkommer en rode paprika, gemarineerd met selder, Citroengras en appel: de koning eet een groene appel als tussendoortje; bovendien is de appel het symbool van verleiding. De komkommer verwijst naar één specifieke quote: 'en hij sneed zijn hoofd eraf als was het een komkommer'. Een rode paprika is gewoon een prachtige vrucht, zowel wat kleur als vorm betreft.Knolselder puree: de Pentamerone-verhalen zijn volks, en dat is de keuken op scène ook. Bij een volkskeuken hoort puree, maar dan in een frisse versie - vandaar de combinatie met

knolselder en mosterd.Pastinaak/speculoos bonbon: de koekenmannetjes die Menucella bakt zijn van speculoos. Peter koos voor een zoet gerecht aan het eind van deze voorstelling, waarin de liefde triomfeert. De smaak van speculoos past bovendien wonderwel bij die van pastinaak.